

Utrikesutskottets betänkande

1976/77:8

med anledning av motion om en medborgarkommission för granskning av handlingar om Raoul Wallenberg

Motionen

I motionen 1975/76:1145 av herr Lindahl i Hamburgsund m. fl. (fp) yrkas att riksdagen uttalar att regeringen bör tillsätta en medborgarkommission att granska tillgängliga handlingar om Raoul Wallenberg i syfte att ge regeringen råd om vad som bör offentliggöras enligt den princip som omnämns i motionen.

Motionärerna hänvisar till att en rad nya intressanta vittnesmål framkommit sedan de båda svenska vitböckerna i fallet Wallenberg publicerades, den senaste år 1965. Det föreslås att utrikesdepartementets akt om Wallenberg öppnas för insyn från journalistiken och den historiska forskningen samt att en medborgarkommission tillsätts för att gå igenom materialet med målsättningen att allt som inte sannolikt kan skada enskilda personer nu skall ställas till forskningens, massmediernas och allmänhetens förfogande.

Utskottet

Utskottet behandlade år 1975 två motioner rörande offentlighet i fallet Raoul Wallenberg, som hittills varit föremål för två av regeringen framlagda s. k. vitböcker. Den ena av motionerna utmynnade i samma yrkande som den nu aktuella motionen och avsåg sålunda tillsättandet av en medborgarkommission, vars uppgift skulle vara att ge regeringen råd om vilka ytterligare handlingar i ärendet som kan och bör ställas till forskningens, massmediernas och allmänhetens förfogande. I den andra av motionerna yrkades dels på en ny vitbok i ärendet, dels på ett hävande av hemligstämpeln på utrikesdepartementets arkivakter rörande Raoul Wallenbergs försvinnande år 1945 och vidare öden.

I utskottets av riksdagen godkända betänkande (UU 1975:2) erinrades om de utredningar som företagits sedan regeringen hösten 1965 framlade den andra vitboken om Raoul Wallenberg och vilka föranletts av senare tillkomna men obestyrkta vittnesmål. Utskottet framhöll att frågan om en ny offentlig redogörelse i ärendet respektive om hävande av hemligstämpeln på UD:s aktmaterial givetvis har många känsliga aspekter. Åtgärder av detta slag är tänkbara endast om man därigenom inte skadar enskilda personer eller försvårar myndigheternas möjligheter att följa nya spår. Ansvar för

frågan om offentliggörande kan inte delas med en medborgarkommission på det sätt som föreslagits, konstaterade utskottet vidare.

Den 22 januari 1976 besvarade dåvarande utrikesministern Sven Andersson en i riksdagen rest fråga huruvida utrikesdepartementet förberedde en ny vitbok om Raoul Wallenberg. I svaret framhölls bl. a. att de utredningar som förekommit i ärendet sedan den föregående vitboken framlades inte kunnat föra frågan vidare. Inga nya fakta hade sålunda framkommit som motiverade en ny vitbok i ärendet.

Samma besked lämnades i riksdagen den 18 november i år av utrikesminister Karin Söder i svaret på en liknande fråga. Utrikesministern framhöll vidare att enligt nu gällande sekretesslagstiftning är de i UD befintliga handlingarna rörande Raoul Wallenberg hemliga i femtio år och att hittills skäl ej bedömts föreligga för att medge undantag från dessa bestämmelser. Några nya skäl som skulle motivera en ändrad inställning hade vid en prövning av frågan inte befunnits föreligga för närvarande.

Utrikesminister Söder erinrade i sammanhanget om det arbete som för närvarande pågår på en ny sekretesslagstiftning och som förmodligen kommer att leda till att en generellt kortare sekretesstid än den som nu gäller införs. I avvaktan på proposition och riksdagsbehandling var det dock inte möjligt att gå in på hur den nya lagstiftningen kan komma att påverka sekretessen för handlingarna om Raoul Wallenberg.

Mot angivna bakgrund kvarstår utskottet vid sin i ovannämnda betänkande redovisade uppfattning, däribland i vad avser förslaget om en medborgarkommission.

Utskottet framhöll då även att det i princip instämde i önskvärdheten av största möjliga öppenhet i detta ärende. Utskottet förutsatte därför att regeringen håller frågan ständigt aktuell och att den vid den tidpunkt som bedöms lämplig kommer att lämna en offentlig redogörelse för den utveckling som skett i frågan efter publiceringen av den senaste vitboken. – Samma konstaterande vill utskottet göra i dag.

Utskottet har erfarit att regeringen har för avsikt att under nästa år framlägga proposition för riksdagen om ny sekretesslag. Förutsatt att regeringen därvid följer förslagen från offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén ("Lag om allmänna handlingar", SOU 1975:22) och den föreslagna nya lagen blir antagen av riksdagen, skulle den nuvarande övre tidsgränsen på 50 år för hemlighållande av handlingar rörande Sveriges förhållande till främmande makt m. m. bli sänkt till normalt 30 år eller, om särskilda skäl föranleder det, till 40 år. Arbetet är inriktat på att den nya lagen skall kunna träda i kraft i början av år 1978.

Utskottet vill i detta sammanhang uttala önskemålet att regeringen, i samband med det frisläppande av material ur Wallenbergakterna som skulle följa av en sålunda ändrad sekretesslagstiftning, även prövar möjligheten och lämpligheten att göra någon ytterligare förkortning av sekretesstiden i detta speciella fall, detta med hänsyn till händelsekedjan i fallet Wallenberg

under åren närmast efter 1947. Omvänt utgår utskottet ifrån att det vid allt offentliggörande beaktas att enskilda personer inte kommer till skada och att exempelvis vittnens önskemål om att inte få sin identitet röjd blir respekterade.

Utskottet hemställer mot angivna bakgrund
att riksdagen avslår motionen 1975/76:1145.

Stockholm den 30 november 1976

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herr Hernelius (m), fru Lewén-Eliasson (s), herr Adamsson (s), fru Nilsson i Kristianstad (c), herrar Palm (s), Åberg (fp), Göransson (s), fru Jonäng (c), herr Hellström (s), fru Sundberg (m), herrar Ericson i Örebro (s), Korpås (c), fru Sigurdsen (s), herr Tarschys (fp) och fru Johansson i Nässjö (c).

...the The

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

